

Çeyreklik Bazda Pozitif Büyüme

Ozan Bakış,¹ Hamza Mutluay²

Yönetici Özeti

Kesinleşen Mart, Nisan ve kısmen açıklanan Mayıs ayı GSYH öncü göstergeleri ile yaptığımız hesaplamalara göre Türkiye ekonomisinin 2023 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 0,2 oranında daralmasını bekliyoruz. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerle yaptığımız hesaplamalarla ise 2023 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla GSYH'nin yüzde 1,5 artacağını öngörüyoruz.

¹ Betam, ozan.bakis@bau.edu.tr

² Betam, hamza.mutluay@bau.edu.tr

GSYH büyüme tahminleri	2023Q2
Çeyreklik dönemsel GSYH	1,5
Yıllık dönemsel GSYH	-0,2

Tablo 1: Dönemsel ve yıllık reel GSYH büyüme tahminleri. Kaynak: Betam. **NOT:** "Çeyreklik dönemsel" büyüme oranı, bir önceki çeyreğe göre tahmin edilen mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış dönemsel GSYH büyümesini; "Yıllık dönemsel" büyüme oranı geçen yılın aynı ayına göre tahmin edilen dönemsel GSYH büyümesini göstermektedir.

Tüketim malı ithalatında güçlü artış

2023 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla tüketim malları ithalatında (yüzde 11,3), tüketici ve konut kredilerinde (yüzde 8,7 ve yüzde 3,2) artışlar beklenirken dayanıksız ve dayanıklı tüketim malları üretim endeksinde azalışlar beklenmektedir. (Tablo 2)

Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre bakıldığında, ithal tüketimde müthiş bir artış, konut kredilerinde ise azalış görülmektedir. Dayanıksız ve dayanıklı tüketim malları üretim endeksinde sırasıyla yüzde 11,9 ve yüzde 4,8 azalış bekliyoruz. ÖTV'de yüzde 16,9, kamu tüketim harcamalarında ise yüzde 41,8 artış hesaplıyoruz (Tablo 3).

	2023Q1	2023Q2
İthalat-tüketim	18,8	11,3
Konut kredileri	-5,2	3,2
Tük. kredileri ve KK	8,3	8,7
SÜE-dayanaksız tük.	0,6	-0,2
SÜE-dayanıklı tük.	0,9	-0,7
ÖTV	3,0	7,1
Kamu tük. harc.	27,7	1,5

Tablo 2: Bir önceki çeyreğe kıyasla tüketim harcamaları. **SÜE:** Sanayi üretim endeksi; **ÖTV:** Özel tüketim vergisi; **KK:** Kredi kartları.

	2023Q1	2023Q2
İthalat-tüketim	67,6	51,0
Konut kredileri	-21,2	-11,3
Tük. kredileri ve KK	8,5	25,1
SÜE-dayanaksız tük.	1,0	-11,9
SÜE-dayanıklı tük.	5,3	-4,8
ÖTV	33,2	16,9
Kamu tük. harc.	39,1	41,8

Tablo 3: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla tüketim harcamaları.

İthal yatırım mallarında artış, ara malı üretiminde düşüş

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış veriye göre, 2023 yılının ikinci çeyreğinde yatırım malı ithalatı yüzde 3,5 artarken perakende sektörü stok seviyesi yüzde 3,5 azalmaktadır. Kamu yatırım harcamaları yüzde 23,3 artmaktadır.(Tablo 4).

Yıllık bazda ise son 3 aylık üretim beklentileri yüzde 2,9, ara malı üretim endeksi ise yüzde 14,6 azalmaktadır. Yatırım malı ithalatındaki artış yüzde 16,8 olurken, kamu yatırım harcamaları yüzde 43,0 artmaktadır (Tablo 5).

	2023Q1	2023Q2
SÜE-ara malı	0.7	-0.3
KKO-yatırım malı	0.8	0.9
İthalat-yatırım malı	13.4	3.5
Tic. krediler ve KK	3.0	6.2
Üretim-son 3 ay	6.5	-1.1
Per. sek. stok	0.2	-3.5
Kamu yatırım harc.	-26.6	23.3

Tablo 4: Bir önceki çeyreğe kıyasla yatırım harcamaları. **KKO:** Kapasite kullanım oranı; **Per.sek.stok:** Perakende ticaret sektörü mevcut mal stok seviyesi. KKO diğer endekslerin aksine yüzde puan değişimi olarak verilmiştir.

	2023Q1	2023Q2
SÜE-ara malı	-6.3	-14.6
KKO-yatırım malı	3.7	4.7
İthalat-yatırım malı	28.1	16.8
Tic. krediler ve KK	-3.3	7.7
Üretim-son 3 ay	-5.5	-2.9
Per. sek. stok	-2.4	-5.4
Kamu yatırım harc.	97.3	43.0

Tablo 5: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla yatırım harcamaları.

Altın dışı ihracatta azalış

2023 yılının ikinci çeyreğinde, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış altın dışı dış ticaret rakamlarına baktığımızda ihracatta yüzde 2,6'lık azalış, ithalatta ise yüzde 3.1'lik artış bekliyoruz (Tablo 6).

Bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla baktığımızda ise altın dışı ihracat yüzde 11,6 azalırken, toplam ihracat yüzde 12.3 azalmaktadır. Altın dışı ithalat yüzde 9,8 artarken, altın dahil edildiğinde ithalatta yüzde 8,5'lik artış hesaplanmaktadır (Tablo 7).

	2023Q1	2023Q2
İhracat	-4.8	2.1
İthalat	8.2	1.5
Altın dışı ihracat	-1.2	-2.6
Altın dışı ithalat	8.6	3.1

Tablo 6: Bir önceki çeyreğe kıyasla dış ticaret.

	2023Q1	2023Q2
İhracat	-1.4	-12.3
İthalat	18.4	8.5
Altın dışı ihracat	1.5	-11.6
Altın dışı ithalat	10.1	9.8

Tablo 7: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla dış ticaret.

Genel değerlendirme

GSYH tahmininde kullandığımız diğer mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış değişkenlere baktığımızda imalat sanayi üretim endeksi ile hizmet sektörüne olan talepte sırasıyla yüzde 0,9 ve yüzde 0,1 artış gözlemlemekteyiz (Tablo 8).

Geçen yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında ise elektrik tüketimi yüzde 7,0 azalırken perakende sektörü fiyat beklentileri yüzde 4,8 azalmaktadır. Gelecek on iki ay yatırım beklentileri ise yüzde 2,5 azalmaktadır. (Tablo 9).

Kesinleşen Mart, Nisan ve kısmen açıklanan Mayıs ayı GSYH öncü göstergeleri ile yaptığımız hesaplamalara göre Türkiye ekonomisinin 2023 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 0,2 oranında daralmasını bekliyoruz. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerle yaptığımız hesaplamalarla ise 2023 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla GSYH'nin yüzde 1,5 artacağını öngörüyoruz.

	2023Q1	2023Q2
İmalat SÜE	0.7	0.9
Per. sek. fiy. bek.	-3.2	-0.9
KKO	-1.1	0.4
Hiz. sek. talep	-1.1	0.1
Gel. 12 ay yat. bek.	-1.5	6.1
Elektrik tüketimi	-2.0	2.1

Tablo 8: Bir önceki çeyreğe kıyasla bazı öncü göstergeler. **Per.sek.fiy.bek:** Perakende sektörü fiyat beklentisi (gelecek 3 ay), **Hiz.sek.talep:** Hizmetlere olan talep (son 3 ay), **Gel. 12 ay yat. bek.:** Gelecek 12 ay yatırım beklentisi

	2023Q1	2023Q2
İmalat SÜE	0.7	-9.3
Per. sek. fiy. bek.	-2.3	-4.8
KKO	-2.5	-2.4
Hiz. sek. talep	-2.0	-3.8
Gel. 12 ay yat. bek.	-5.3	-2.5
Elektrik tüketimi	-10.5	-7.0

Tablo 9: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla bazı öncü göstergeler.

KUTU: AÇIKLAMALAR

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırma ile ilgili açıklama:

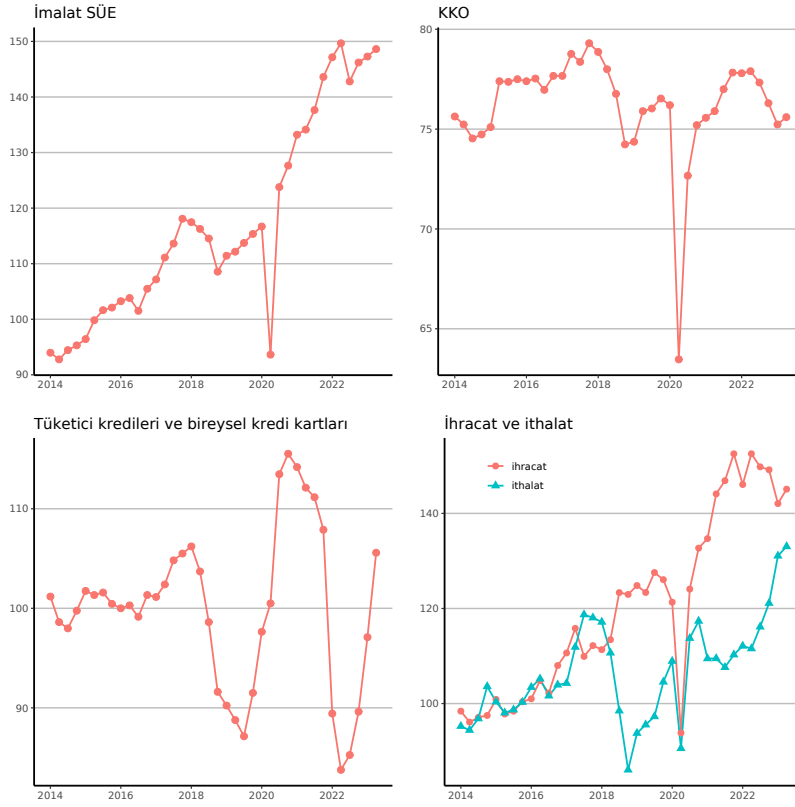
Bir önceki çeyreğe göre GSYH büyüme oranı tahmin edilirken tüm verilerde mevsim ve takvim etkileri için düzeltme yapıyoruz. Eğer veriyi yayınlayan kurumlar düzeltilmiş veriyi yayınlıyorsa doğrudan o serileri kullanıyoruz. Bunun mümkün olmadığı durumlarda düzeltmeyi yapmaktadırlar. Bu notta kullandığımız değişkenlerin durum şöyle özetlenebilir:

- TCMB: İmalat sanayi kapasite kullanım oranı (KKO); reel kesim güven endeksi (RKGE).
- TÜİK: Sanayi üretim endeksi (SÜE) ve alt kalemleri; ihracat, ithalat ve mal grubuna göre ithalat alt kalemleri (ara malı, yatırım malı ve tüketim malı); sektörel güven endeksleri ve alt kalemleri (perakende ticaret, hizmet ve inşaat sektörleri)
- Betam: Geriye kalan tüm öncü göstergeler.

Öncü göstergelerle ilgili açıklama: Betam her çeyrek için üç tahmin yayınlıyor. İlk iki tahminde büyüme tahmini yapılan çeyreğe ait öncü göstergelerin bir kısmı için son iki ay, diğerleri için ise son ay bilgisi tahmin tarihinde eksiktir. Öncü göstergeler için büyüme rakamları oluştururken bu eksik aylar için serinin daha önceki gözlemlerinden hareketle oluşturduğumuz tahminleri kullanıyoruz. Üçüncü tahminde öncü göstergelerin tüm ayları mevcut olduğundan tahmine ihtiyaç kalmamaktadır.

Tahmin modeli ile ilgili açıklama:

GSYH'nın doğrudan tahmini için 16 öncü gösterge kullanıyoruz. GSYH alt kalemlerinin (tüketim, yatırım, ihracat ve ithalat) tahmini için 26 öncü gösterge kullanıyoruz. Araştırma notumuzda ve tablolarda bu göstergelerin hepsini sunmak yerine içinde bulunduğumuz dönemde öne çıkan ve tahminde başarılı olan değişkenleri sunmayı tercih ediyoruz.

Şekil 1: Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış çeyreklik öncü göstergeler. Tüketici kredileri ve bireysel kredi kartları 2016 yılının ilk çeyreği 100 olacak şekilde endekse dönüştürülmüştür.